

Otázka: Národní hospodářství, struktura, úroveň

Předmět: Ekonomie

Přidal(a): Veru

1. NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ = ekonomika státu

- souhrn činností hospodářského charakteru uskutečňovaných na území státu subjekty podnikání a občany

v naše hospodářství - založeno na tržní ekonomice = kapitalismus - střídání fází hospodářského cyklu, nezaměstnanost, soukromé vlastnictví, tvorba ceny na základě N a P, konkurence mezi podniky (mohou zaniknout v důsledku neefektivnosti), nezasahování státu do řízení podniku, existence monopolu (podniky s výsadním postavením na trhu)

-současná tendence - propojování hospodářství jednotlivých států (integrace) - např. EU

- globalizace (podnikání v mezinárodním měřítku)

2. STRUKTURA NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

- NH chápeme jako systém - celek - soustavu, která se skládá z částí - prvků

- prvky NH (struktura NH):
- sektory(sekundární), odvětví(strojírenství), pododvětví(aut. výroba), obor(výr.aut), podnik(ŠKODA), pracovníci, obyvatelstvo, obce, trh

Odvětví:

- a) VÝROBNÍ – výsledkem je hmotný statek (auto) nebo věcná služba (obnova věcného statku – oprava aut) – strojírenství, zemědělství, průmysl, stavebnictví, lesnictví, služby výrobní povahy (obchod, doprava pro podniky)
- b) NEVÝROBNÍ – výsledkem je služba nehmotné povahy (osobní služby) – školství, zdravotnictví kultura, sociální péče, bankovníctví, pojišťovnictví, doprava lidí(bus), spoje, které využívá obyvatelstvo, maloobchod

Hospodářské sektory:

- jednotlivé úseky NH se seskupují na základě podobných znaků do hospodářských sektorů

PRIMÁRNÍ – provovýroby (získání surovin z přírodních zdrojů, obdělání půdy) – zemědělství, těžba, lesnictví – snižování podílu lidí zaměstnaných v zemědělství (nové stroje apod.)

- čím je ekonomika vyspělejší, klesá podíl prim. sektoru na celkové výši HDP

SEKUNDÁRNÍ – výroba hmotných statků – zpracovatelský p., stavebnictví...

- čím je ekonomika vyspělejší, klesá jeho podíl na celkovém HDP, snižuje se počet zam. v průmyslu (technika, technologie)

TERCIÁLNÍ – zahrnuje služby pro výrobu a obchod -doprava, spoje, výzkum, kultura, zdravotnictví, pojišťovnictví, školství, bankovníctví, telekomunikace

- čím je ekonomika vyspělejší, má větší podíl na HDP, v terciálním sektoru se dnes rozhoduje o ekonomickém růstu – nejvíce zaměstnaných

KVARTÁLNÍ – je představován vědou a výzkumem – může být i součástí terciálního sektoru

- liší se úrovní techniky a produktivity práce – podíl služeb na HDP (Finsko – 70%, ČR – 60%)

Rozvinuté státy

AIS (A – agriculture) nejméně – zemědělství

ISA (I – industry) středně – průmysl

SIA (S – service) nejvyspělejší – nejvíce ve službách

Současný stav našeho NH

- zvýšení role automobilového průmyslu (+ výroba příslušenství a součástek) – jednostranné zaměření české ekonomiky

- pokles textilního, obuvnického a sklářského průmyslu

- omezení těžeb paliv

- posílení terciálního sektoru

- snížení energeticky a surovinově náročné výroby

- budování dopravní infrastruktury

- náprava škod na životním prostředí
- rozvoj zahraničního cestovního ruchu

3. ÚROVEŇ NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

- výkonnost ekonomiky charakterizujeme pomocí národohospodářských ukazatelů

a) Hrubý domácí produkt

- Gross Domestic Product (GDP)
- užívá se v ČR
- souhrn veškeré finální produkce zboží a služeb, které se vyrobily v dané zemi za jeden rok
- při výpočtu se používá územní princip - HDP zahrnuje produkci všech firem bez ohledu na jejich vlastníka (i to, co vytvoří zahraniční firmy na našem území)

ČR 80% průměru EU

-rozdíl mezi regiony:

Praha

Ústecko

Středočeský kraj 80-90%

Moravskoslezský kraj

chudé regiony pod 75%

Přepočet HDP:

a) v čase – vylučuje se inflace – HDP se vyjadřuje ve stálých cenách

b) v prostoru – zohledňuje se počet obyvatel (HDP/1obyv.) – vysoký Lucembursko, Švýcarsko

Činitelé ovlivňující velikost HDP:

- Přírodní bohatství
- Národní bohatství – všechny hmotné statky, které vytvořili souč. a bud. generace – továrny, domy, silnice
- Počet obyvatel
- Ekonomický systém – na čem je založena ekonomika

Hrubý národní produkt

– Gross National Product (GNP)

– souhrn veškeré finální produkce zboží a služeb vyrobené v dané zemi a zároveň i jejími obyvateli v zahraničí

– typický vlastnický princip – HNP zahrnuje produkci všech firem ve vlastnictví toho daného státu a jeho občanů bez ohledu na jejich umístění

Stanovení HDP, HNP

– existují 3 (výrobní) činitelé, kteří vytváří produkt:

- práce (mzda) – zaměstnanci
- půda (renta) – zemědělci
- kapitál (zisk) – firmy

– důchody, které vznikají ve společnosti jsou mzda, renta, zisk – ty jsou výnosem působení výrobních činitelů

RENTA = pravidelný bezpracný příjem (důchod) z vlastnictví půdy, cenných papírů, majetku

- kapitálová (výnosy z c. p.) - dividendy
- pozemková (z vlastnictví půdy)

Existují 2 typy subjektů - podniky, domácnosti

- mezi domácnostmi a podniky probíhá koloběh:
 - vnitřní okruh - tzv. fyzický - proud výrobních činitelů a výrobků
 - vnější okruh - peněžní - proud plateb za výrobky a výrobní činitele

Při stanovení HDP a HNP se používá:

a) VÝDAJOVÁ METODA

- měří výdaje na nákup zboží a služeb

+ C - (consumption) spotřeba - výdaje domácností na osobní spotřebu (trvanlivé zboží, netrvanlivé zboží, služby) = to, co utratíme v obchodě - započítány transferové výdaje (výdaje na soc. dávky a důchody)

+ I - (investment) hrubé domácí investice - výstavba budov, zařízení, změna v inventáři = to, co postaví firmy - zahrnují i odpisy (amortizaci)

+ G - (government) vládní nákup zboží a služeb = výdaje na školství, zdravotnictví, soudnictví,... (veřejné věci pro společenskou spotřebu a investice) - nejsou započítány transferové výdaje (platby)

+ X - čistý export - rozdíl mezi exportem a importem zboží a služeb - konečný zůstatek (saldo) platební bilance

Hrubý domácí produkt v tržních cenách (zahrnuta DPH i spotřební daň)

- odpisy (amortizace)

ČISTÝ DOMÁCÍ PRODUKT (národní důchod)

b) PŘÍJMOVÁ (DŮCHODOVÁ) METODA

- měří tok důchodů (příjmů)

W - mzdy (wages)

I - čisté úroky (interest) - rozdíl mezi úroky přijatými a vyplacenými

A - opotřebení (amortizace)

Z - zisky

R - renta

Hrubý domácí produkt v cenách výrobních faktorů

+ N - nepřímé daně (DPH, spotřební daň ...)

HDP

- amortizace

ČISTÝ DOMÁCÍ PRODUKT

(nepřímé daně zahrnuty v cenách zboží)

OCENĚNÍ HDP A HNP

1. REÁLNY - měří se ve stálých cenách - vylučuje se inflace

- slouží k vyjádření životní úrovně

2. NOMINÁLNÍ – měří se v tržních cenách určitého roku (zahrnuta inflace) – měl by růst rychleji než inflace, aby nenastal pokles životní úrovně

– pro srovnání mezi zeměmi používáme HNP nebo HDP na 1 obyvatele

HDP ani HNP nezachycují:

– činnosti, které vykonáváme sami pro sebe, rodinu..

stínová ekonomika – šedá ekonomika – aktivity na hranici zákona (korupce, stánkový prodej, práce na černo – zam., nezam., cizinci, žena na mat.)

– černá ekonomika – za hranicí zákona (prostituce, drogy, daňové úlevy, padělání peněz, tunelování, mafie)

b) TEMPO RŮSTU – o kolik se zvýšilo HDP

– schopnost ekonomiky vytvářet větší HDP

2012 – ekonomický pokles – pod 1% – souvisí s poklesem evropské ekonomiky – dluhová krize – blížící se státní bankrot některých zemí

-pokles poptávky (lidé šetří) – zvýšení daní kvůli snížení deficitu veřejných financí

– daně by růst už neměly, vláda chce podpořit ek. růst – podpora exportu (výhodné úvěry), více peněz do infrastruktury a do vědy a výzkumu

-zbrzdit nezaměstnanost – rekvalifikace

Tahounem pro HDP je spotřeba domácností.

c) MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

ČR 2012 8,6%

Praha

Ústecko

Středočeský kraj 3%

Moravskoslezský kraj

d) MÍRA INFLACE

ČR 2012 3%

e) VÝVOJ PLATEBNÍ A OBCHODNÍ BILANCE (zahraniční obchod)

- vývoz převyšuje o málo dovoz

f) VÝVOJ VEŘEJNÉHO DLUHU

- roste 100tis./1obyv. - chtějí snížit

HOSPODÁŘSKÝ CYKLUS

- hospodářství prochází čtyřmi fázemi, které se cyklicky opakují:

1. EXPANZE - rozvoj, konjunktura, rozmach, boom, růst nabídky a poptávky

2. VRCHOL - $N > P$

3. KRIZE – recese, pád, útlum – pokles nabídky a poptávky

4. SEDLO – dno

Jak dojde k oživení ekonomiky

- pokles daní
- státní zakázky – peníze do dopravní infrastruktury – nové silnice a železnice
- lépe využívané peníze z evropských fondů